

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS;
DE

1701 325
H Y D R O P E,
ASCITE PRÆCIPUE,

QUAM

IN ALMA REGIA ET ELECTORALI
FRIDERICIANA

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRIDERICO WILHELMO,

REGNI BORUSSIÆ HEREDE, &c. &c.

EX DECRETO GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ,
SUB PRÆSIDIO

PRO RECTORIS MAGNIFICI

DN. GEORGII ERNESTI STAHLII,

MED. D. PROF. PUBL. ORDINARI ET FACULTA-
TIS DECANI,

PRO LICENTIA,

Summos in ARTE MEDICA Honores & Privilegia
Doctoralia adipiscendi,

Ad d. Jun. Anno MDCCI. Horis ante & pomeridianis,
Publicæ Eruditorum disquisitioni submittet

JOHANNES MICHAEL HAUKE,
Swartzburgicus.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Typis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr.

DISSELTIO MEDICA IN AUCTORIS

H Y D R O P E

IN AUCTORIS

IN AUCTORIS

D. THEODORUS WILHELMUS

PROFESSORIS MEDICINAE

D. GREGORIO CRISTOPHERO

PRO RECTORIS

UNIVERSITATIS HALLENSENSIS

IN AUCTORIS

JOHANNES MICHAELIS

THEO. CHRISTIANI HERMANNI

PROOEMIUM.

Vanta sit utilitas, imò verò necessitas, perpetuarum secretionum & excretionum, quàm necessària his ipsis sit humorum iusta qualitas, & viarum meatuumque proportionata libertas, elucescere confidimus è iusta consideratione tum qualitatis humorum & præcipuè sanguinis, tum motus eorundem multis modis necessarij, siue circulationis sanguinis. Quamvis autem hic ipse perpetuus motus seu circuitus sanguinis, recentioris ævi inventum existat, adeoque ex antiqua Schola Medica parum autoritatis Theoreticæ nancisci possit, sed potius ab illis, qui eundem repeterunt, etiam illustrationem atque confirmationem, explicationem & applicationem, expectare debuerit: non videtur tamen, ita uti debuerat, & quantum nos iudicare valemus, etiam potuerat, undique satis solerter vel explicatus vel applicatus esse. Quod ipsum ne numerosis & longè peritis exemplis adumbrare necesse habeamus, excusare nos poterit paulò intentior consideratio HYDROPI, morbi uti satis frequentis, & qui Medicis plurimum sanè negotij facessat, ita tantò dignioris, ut etiam Theoreticè nativitas & indoles ejus paulò luculentius evolvatur, ut inde partim ad ejus curationem, quantum fieri potest, tantò planior via sternatur: partim prognosi, &

A 2

sum-

summæ difficultati Curationis, Causæ suæ atque fundamen-
ta ita assignentur, ut inde clarum evadat, quamobrem hic affe-
ctus ita difficillimus curatu compareat; & tantò magis illud
quidem, quo profundius innidulatus, & morâ obfirmatus oc-
currit. Suscepimus itaque evolutionem ejus, pro Specimine
Inaugurali, nempe HYDROPSIS, præcipuè ASCITIS, hi-
storiam, causas, indolem, & inde tractationem Medicam, de-
claraturi. Invocamus vero divinam benedictionem ut hæc
nostra cœpta prosperè succedant, & ad usum aliquem Rei Me-
dicæ, vergant & pertingant.

§. I.

Nominis notio, quando nomen aliquid speciale in
recessu habere videtur, non immeritò sagacius
atque circumspectius pensatur; quando vero
nihil horum subest, sed libera potius & plana im-
positi nominis ratio occurrit, ibi in re obvia scru-
pulos movere fuerit nodum in scirpo quærere. Unde etiam
nobis facile sufficere potest uno verbo monuisse atque notaf-
se, quod vocabulum ὕδρωψ. Græcum, & hæctenus latino quo-
que sermoni immisceri solitum, seu quod vulgo vocant lati-
nitate donatum, nihil aliud denotet quam faciem, vultum seu
obtutum veluti *aguosum*: nempe quod hac labe correpti,
membra, vel interdum *totum corpus*, velut *agua* implerem &
suffarctum offerant. Dicitur alias etiam Latinis verbis, *agua*
intercus vel potius *intercutem*: Germanis *die Wasserucht*,
wassersüchtige Geschwulst. *Ascites* vero in specie dicitur ille
Hydrops, qui *abdomen* instar *utris*, qui *ἀνδρὸς* est Græcis, im-
plet: & apud Latinos quoque receptum est nomen, quamvis
etiam Hydropem abdominis appellent: apud Germanos ve-
ro speciale nomen non obtinuit, sed potius *nar' ἰζοχῆν* *die*
Wasserucht appellatur.

§. II. Hi-

§. II.

Historica ejus descriptio potest ita commodè absolvi, ut primo loco exhibeantur ea, quæ ipsis statim sensibus sese offerunt, *visui* nimirum & *tactui*; ubi *Hydrops* est tumor plus minus universalis, aut *multarum* ad minimum corporis *partium*, admodum *turgidus*, albus seu *pallidus*, & reliquæ cuti partium etiam adhuc minus affectarum plurimum *concolor*; tactui *mollis* & *frigidus*, vel ad minimum nullum insignem atque specialem calorem, sed aliquale potius *frigus*, si ad naturalem reliqualem partem temperiem fiat comparatio, præ sese ferens; præterea, si digitis paulò fortius tangatur, pressioni ita cedens, ut etiam *foveam* seu vestigium factæ hujusmodi impressionis post se relinquat in cutaneis locis, quæ tamen haud ita multo post, quasi spontè sensim iterum assurgit, & reliquæ partis planitiem, in sua proportionè æquat.

§. III.

Ascites vero speciatim est notabilis, imò plus minus insignis ejusmodi tumor, totum *abdomen* distendens; conjunctum communissimè habens tumorem ejusmodi aquosum *pedum* atque *crurum*, imò ipsorum planè *femorum*: quem vulgò velut eminenter *œdema*, quod alias in genere tumorem designat, appellare consueverunt: quod quidem nomen, ridiculè secundum *Criticos*, sed certè non ita absurdè secundum convenientiam cum re ipsa, *Paracelsus* interpretatus est *Undimiam*; insolita nempe derivandi atque formandi ratione, non ita tamen inconcinnè ab *unda* seu *aquâ* percito nominis quasi fundamento.

§. IV.

Exserit sese tumor hic primò communissimè ferè in *pedibus*; undè magis magisque per *femora* ad ipsum *abdomen*, velut ascendendo, denique hujus etiam magis conspicuam *inflationem* producit, quæ sensim, interdum etiam satis citò

A ;

au ;

augescens, ultimò totam hanc cavitatem admodum extendit, ut ad scrobiculum Cordis usque, valdè inflata & protuberans conspiciatur. Occupat etiam satis frequenter, in maribus *scrotum* & totum *præputium*, sicut in fœminis quoque genitalium labia ab hac labe non intemerata manent.

§. V.

Aquosi humidi Affectus partium *internarum*, & *capitis* imò ipsius *Cerebri*, seu *Hydrocephalum*, specialiter nostræ tractationi inferere non libet: suffecerit nobis, si ex historia, & deductione *causarum*, illorum quoque affectuum indoles satis dispici & cognosci possit, quomodo partim ab iisdem initiis, uti reliquus *Hydrops*, pronascentur: partim prima, & veluti primaria sui ipsorum, labefactione, *causa* diffusioris vel univ ersalioris *Hydropis* evadant.

§. VI.

Evenit vero hic Affectus non ita promiscuè quibusvis hominibus, sed servat notabilem diversitatem ratione (1) *ætat*is (2) *sexus* (3) affectuum *progressorum*. Variat similiter ratione *ortus* sui, & *impetus*; imò secundum has circumstantias etiam ratione *loci*. Ita enim *Infantibus* ferè absolute & unicè, evenit *Hydrops capitis* seu *Hydrocephalus*; *Juvenili* & *mediæ ætati* *Ascites*, & satis quidem prompte atque impetuosè, idque iterum præ aliis sexui *fœminino*. *Senioribus* familiarius, eveniunt *œdemata* *seigniora* pedum atque crurum, non ita præcipiti motu atque impetu in verum & prævalidum *Ascitem* prolabentia &c.

§. VII.

Subsistunt hujus generis tumores, communiter cum in signi pertinacia; recentiores quidem & incipientes demum, in cruribus, subsident sæpè per *calorem* lecti sub somno nocturno: redeunt vero ad ingenicum suum interdiu, quando *erecti* patientes, vel incedunt atque ambulant, vel sedent dependentibus cruribus.

§. VIII.

§. VIII.

Fit etiam non raro, & est tanè pessimum horum affectuum accidens, ut tumor ille pedum tacitè, & quasi sponte *disparens*, inflationem aliquam atque *duritiem* abdominis, cum *angustia*, *anxietate*, imò *febrilibus* symptomatibus, interdum *spastica* alvi *obstructione*, interdum *colicis* doloribus, conatibus *vomendi*, *appetitus* eximiis *dejectionibus*, *siti* *virium* lapsa, post sese trahat. Quando vero ad crura atque pedes redit, mitescit etiam proportionatè illa ipsa *vehementia* symptomatum, & recuperat *patiens* priorem, *tolerabilem* ad minimum, *valetudinis* statum.

§. IX.

Quo magis morbus hic invaluit, & disento enormiter abdomine, ægrotum tandem conficit, eò magis cadunt *vires* perit *appetitus*, increbescit *sitis* *contabescit* habitus corporis superioris, cooritur *tussis*, *vehemens* subinde, sed quo vehementior tanto *scior*. Tandem interit *patiens*; & haud raro quidem cum *notabili febre*, præsertim si vel *mediæ* adhuc ætatis fuerit, vel morbum per *notabile* tempus sic fatis *tolerabilem* expertus sit.

§. X.

Dissecti post mortem hujusmodi *Patientes*, offerunt communiter *magnam* quantitatem, aut ad minimum *proportioni* intumescentiæ *respondentem* *infarctum*, *humoris* *fluxilis*, & fatis *diluti*, in ipso abdomine; nempe inter *Peritonæum*, sive *internam* superficiem partium abdomen continentium & *ambientium*, & ipsa *intestina* atque *viscera*, verbo in *cavitate* *abdominis*.

§. XI.

Rarius ferè contingit, ut *materia* hæc *acris* sive *serosa*, *alvi* receptaculis, & veluti *saccis* inclusa, intrâ abdomen hæreat. Cujus generis exempla partim habentur Act. N. Dec.

II. Anno I., notante *Merclino*: partim etiam à fero, in omenti cavitate, tanquam sacco, concluso, quale quid habet *Hæchsterus* Dec. X. cas. 7. Alibi ab *hydatidibus* in variis abdominis partibus atque locis, collectis, & aquoso humore turgidis, cuius rei varii exempla collegit *Bonetus Anatomia practica* lib. 3. sect. 21. cap. 21. è quibus, cum liber non in omnium sit manibus, libet allegare Autores ipsos, ut *Zacutum* Prax. I. 2. obs. 52. & *Med. Princ. hist.* lib. 2. c. 123, obs. 24. *Hæferum* Herc. Med. lib. 3. c. 2., *Hippol. Boscum* de Facult. Anatom. Lect. 2. p. 17. *Coster.* Obs. Anat. p. 117. *Thom. Barthol.* Act. Med. An. 17. 72. obs. 8. *Plater.* observ. lib. 3. *Cordeum* comm. 5. ad lib. 1. de morb. mulier. *Aichholtz* apud *Scholtz.* Consil. 326.

§ XII.

Notandum præterea est, quod in sectione hydropicorum hujusmodi, frequentissime *hepatis*, aut *lienis*, vel *utrorumque*, & cum vel sine his, *glandularum mesenterii, pancreaticis renum*, horum inquam singulorum, vel plerorumque, vel omnium, viscerum, *magnitudo, consistentia, color, continuitas*, ita manifesto, & ad oculum quoque, læsa atque perversa apparent, ut exinde abolitionis, vel ad minimum maximæ depravationis, usus atque officii eorundem, evidens argumentum, non possit non innotescere. Cujus quidem rei evidentia exempla, ex *Schenckio, Smetio*, & ex allegato *Boneto*, collectas varias historias & specimina, non denuo huc citare placet, sed solum, tam ex his, quam *Moreni* Directorio conquirenda, partim exempla ipsa, partim Autorum nomina atque loca, commendare, & simul operum horum Mnemonicorum laude maxima dignam utilitatem albo calculo notare.

§ XIII.

Id unum monemus, quod attendenti talium observationum exempla non possit non occurrere, quod in plerisque hujusmodi casibus præsertim *gravioribus*, *hepar* aut *lien*,
aut

aut *utrumque* viscus, non gravem conspicuam labem exhibue-
rit. Adeo quidem, ut etiam apud *Bonetum* aliquod exempla
occurrant, *bepatis* intus planè decoloris, pallidi, flavi, exteri-
us tamen satis bene colorati, ubi Auctores hydropem talem ex
alterius visceris, v.g. *cordis*, mala constitutione, NB. *bepate il-
leso*, promittebant.

§. XIV.

Nobis certè, partim ex avtopfia Dn. D. Præsidis, partim
ex communicatione practicoꝝ fide dignorum, labes *bepa-
tis* in hydropicis deploratis, imo morbo hoc mortuis, haud exi-
guo numero suggeruntur, ubi *bepar* perpetuò gravissimè læ-
sum, & præsertim in junioribus, veluti perpetuo in *globum*
contractum, & *duritie*, quæ sub sectione quasi *strepitum* quen-
dam ederet, infectum, occurrit: sicut in paulo annotioribus,
magnitudine ad duplum, & amplius, auctum, & plane *albi-
dum* atque decolor, sub dissectione faciem aliquoties exhibuit,
quasi merorum corpusculorum, non modo externa *figura*,
sed etiam *magnitudine* vulgares lentes referentium. In aliis ve-
ro, præsertim *tympanitica* magis abdominis infl. tione defi-
ctis, *aridum* & plane ficcum, *nigrumque* & veluti fumo indura-
tum *bepar* aliquando occurrit, quale quid apud *Horstium* lib. 3.
observ. 9. *Tulpium* lib. 2. c. 36 &c. reperitur, Dn. D. Præsidi tam
exemplo Sereniss. cujusdam Ducis, quam Ministri Ecclesiastici
innotuit.

§. XV.

Concurrunt communiter cum *bepatis* *lienisque* vitiis,
imo ferè cum Hydrope Ascite undecunque tandem nato *glan-
dularum* mesenterii & ipsius pancreatis indurationes, decolo-
rationes, inflationes, & præternaturalis magnitudo. Occur-
runt ejusmodi observationes hinc inde apud Auctores; qua-
rum plures adducit *Bonetus* Anatomie practicæ Lib. III. Sect.
21. cap. XI. quibus non possum quin adjiciam unam similem,
B quæ

quæ mihi *αὐτόματῶς* accidit Lipsiæ, dum sectioni cadaveris ascitici ab Excellentissimo Dn. Doctore Petermanno administratæ adfuit. Exh bebat hoc videlicet, *Hepar* non modo insigni *mole* ultra naturalem quantitatem excedens, sed etiam admodum *induratum* a que scirrhosum; vesiculam fellis pauca, sed *picea* nigricante tenaci materia instructam: *pancreas* pariter induratum: *glandulas* mesenterii ad fabarum magnitudinem turgidas, duras: præcipuum vero, & maxime spectatu dignum phenomenon exhibebat *ventriculi* interior tunica, *nodis* globosis parvorum avellanarum magnitudine tota obsita: qui videlicet nihil aliud erant, quam exiguæ illæ in statu naturali, miliares vel annulares, *glandule*, quæ alias tunicæ huic villosæ, quo latere cum nervea cohæret, interspersæ cernuntur.

§. XVI.

In abdominis *cavitate* reperiuntur subinde plures libræ *aque serosæ*; in *tumoribus* vero pedum œdematosi sive hydro-pici, nemo crediderit infarctum adesse pure aquosum. Unde etiam factis incisionibus, aut sponte coortis ulceribus, emanat utique serosus humor, & quidem non raro ita copiosus, ut etiam stillandi modo non gurta guttam feriat; sed abest tamen adhuc longe à nuda, absoluta *plenitudine*: quod quidem etiam ex eo satis dispalescit, quod crura ita, ut in numerosis asciticis observatur, distenta atque suffarcta, si aquoso humore revera ita expleta essent, quantum quæso *pondus* habere deberent; de quo tamen ejusmodi patientes minime insigniter conqueri audiuntur.

§. XVII.

Historiam hanc si ita consideremus, ut ex illa *causam*, earumque ordinem investigare laboremus, statim sese nobis offert humoris *serosi* & *lymphæ* constitutio saturatior atque spissior, quam debebat; & *organorum*, quæ transcolationi horum liquorum inserviunt, *depravatio* sensibilis. Quæ ante-

teaquam solertius excutiamus, monendum adhuc habemus, quod in *asciticis*, veluti ordinarie *urina* præter omnem confuetudinem & proportionem ad potum, *pauca*, interdum *renuis*, interdum etiam *crassa & colorata* occurrat: Et quidem sæpè satis sine aliquo conspicuo *renum* vitio, in defunctis: aut si illud quoque sese offerat, meritò tamen dubitari possit, an ad constituendum Hydropem uti *causa* quædam, an vero potius uti *productum* ejus morbosum, respicienda sit.

§. XVIII.

Organorum quæ *transcolationi* atque *deurationi lymphæ* & feri dicata sunt, præcipuum esse *hepar*, & de hinc omnes *glandulas* partes, hodie extra dubium positum est; has in Hydrope evidenter depravatas esse, testatur quotidiana experientia anatomica: & quidem depravationem illam præcipue consistere in *porositatis* illarum impeditioe, testatum facit tactus ipse, qui viscera hæc in tali statu, aut infarctu insolito *oppleta*, aut in justo minorem capacitatem *contracta*; utrinque verò ita manifesto *densata* esse deprehendit, ut debito sufficenti commodo transitui humorum non pateat successus

§. XIX.

Jam cum & *humoris* in consistentia sua depravatio, & *organorum* illi dicatorum labefactio, sese hic offerat, potest non immerito oriri dubium, cuinam horum primus in causando locus assignari mereatur. Putamus vero rationi sanæ non contrariari, si dicatur, utramlibet harum causarum, in diversis subjectis, posse primum locum obtinere. Siquidem humor qui per aliquod colatorium transire debet, si jam aliundè in propria sua *consistentia* lædatur; & libero successui impar red-datur, potest utique ipsa illa, per quæ transire debet, colatoria, poros nempe & meatus illorum, suffercire, obstipare; iisque inhaerescere.

At vero neque minus conspicuum est providæ pensationi, quod etiam *organorum* illorum arctatio, si illam à quacunque causa tempore priorem evenire contingat, humorum, quorum attenuationi aliàs inservire debebat, retentioni & depravationi recto gradu anam præbere possit.

§. XXI.

Ut adeo nihil quicquam impediatur statuere & pro certo agnoscere, quod hydrops interdum humoris vitio immediatè, ortum suum debeat; interdum vero præcedens *viarum* vitium pro causa agnoscat. Ubi tamen non modo verisimile est, quod ab insigni *viarum* vitio Hydrops *frequens* prognascatur, quam immediatè ab humorum dyscrasia: sed certissimum omnino, quod à *viarum* vitio subnatus, longè *impetuosior*, magis *citò* invalescens, & correctioni atque restitutioni *difficilior*, deprehendatur.

§. XXII.

Ad stipulatur huic sententiæ Experientia, hodiè certè non ita rara in *Febribus*; utroque vero, tam propiore, quam antiquo ævo, in *Hæmorrhagiis* enormibus, sese exhibens: dum videlicet, quando hujusmodi affectibus, per fortia & copiose ingesta atque continuata *adstringentia*, festinato impetu occurrunt, admodum facile & frequenter, hydropici affectus succedere deprehenduntur: & quidem admodum familiariter concurrente notabili sensu *gravitatis, tensionis, resistentiæ*, in dextro hypochondrio, & maturis admodum *urina* in quantitate & consistentia, vitii.

§. XXXIII.

Certè cum jam tum ipsi Veteres per experientiam edocti fuerint, quod Hepatis vitia, etiam nullos adhuc *tumores* post se trahentia, *urina* consistentiæ & excretioni notabiles alterationes adferant; recentior vero detectio humoris *lympha-*

pbalis, & officii *glanduloforum* organorum, & vaforum *lymphaticorum* circa eundem, manifestum reddat, quod hic liquor à *seroso falso*, magis ad *urinariam excretionem* spectante, planè diversus fit; consistentiam interim habeat *spissiusculam* & *semigelatinosam*: sub his omnibus autem circumstantiis, nullum sit dubium, qu' in sanguine arterioso concurrentes hi humores, *lymphalis* & *falso serosus*, in illis ipsis organis, & eminenter quidem in hepate, iterum ita à se invicem sequestrentur, ut *lymphatica* quidem substantia per capacia illa & numerosa *vasa lymphatica*, quæ ex illo viscere prodire conspiciuntur, veluti denuò depurata, per notabile tempus veluti libera & *sincera* sibi relinquatur, antequam sanguini denuò admissa, cum *sero* ibidem rursus concurrat: apparet nobis hinc ad minimum necessitas aliqua indigitari, quam obrem *lympba* & *serum* non perpetuo inter se temere commixta relinqui possint; aut si illud vitio organorum illorum, quæ huic secretioni inservire debent, utique contingat, hi ipsi liquores mox aliquam notabilem labem indè contrahant: quam rem proinde paulò attentius considerabimus.

§. XXIV.

Notari videlicet debet insignis illa diversitas, quæ intercedit inter consistentiam *gelatinosam*; & *mucosam*, lentam, tenacem, ubi prior, *gelatinosa*, tum leni calore attenuatur & fluidior evadit, tum concussione & transpulsione per spongiosa porosa organa, in fluiditate satis tenui conservatur, imò veluti exaltatur: e contra *mucida*, lenta substantia, non modo calore nihil alteratur in ordine ad fluiditatem; sed neque motui tali transpressorio ullo modo obsequitur, sed potius obstruendis, atque ita *obstruendis* tenerioribus *poris* atque meatibus apta existit.

§. XXV.

Jam, cum *lympba* habeat consistentiam talem *gelatinosam*,

serum; *serum* vero salinis pingvibus, & actu jam *mucidis* particulis, scateat: ex illa *lymphæ gelatinosâ*, & *seri salsa* atque *pingvi, salso-amaricante* consistentia, nimis diu, aut perpetuò, inter se commixtis, transitus è nuda *gelatinosâ* substantia *lymphæ*, fiat in *spisiosorem*, turbidiorem imò *mucidam* tenacem, consistentiam. Elucescit hinc tantò magis, quam necessaria fit perpetuo renovata illa *lymphæ* à *sero* salso, sequestratio: & quomodo, hac ipsa non ita uti decet, procedente, ipsi *sero* tanta *spisitudo* inducatur, ut debitis *excretionibus*, quæ prævias *secreciones* supponunt, successus non pateat.

§. XXVI.

Quando itaque *hepar* præcipuè, tanquam organum copiosæ *lymphæ* puræ sequestrationi à *sero* salso pingui, dicatum, in debita sua *porositate*, qua separationem illam præstare debebat, notabiliter læditur; adeoque magna quantitas *lymphæ* a *sero* non debite per vices sequestratur, sed eidem longo tempore confusa relinquitur; sequitur inde eò magis certo, & manifestò, citatum illud a nobis magnum incommodum, nempe *dyscrasia spissa mucida, seri fluiditatem* ita irretiens atque impediens, ut nulla sufficiens ipsius *secretio & excretio* perpetrari possit.

§. XXVII.

Cum vero *excretiones seri*, tribus præcipuè modis, quoad partes ejus *fluxiliores*, fiant; nempe (1) secundum maximam ejus partem per *transpirationem*; (2) insigni quoque portione, & præcipuè *salino-sulphurea*, per *urinam*; (3) ex parte sui magis *sulphurea*, per *bilem*: redundat mox effectus *inductæ* hujus generis *dyscrasiæ spisiosioris*, in universam *excretionem*, & singulatim quaslibet hujus modò allatas species. Ita enim *transpirationis* *excretio* læditur *spisitudine* illa *mucida*, ut *serum* ita *incrassatum*, loco facilis & liberæ *exhalationis*, nihil aliud agat, nisi ut in *porosa cutis* substantia, vel restagnet
vel

vel ad minimum impeditissime progrediendo, *fibrillis* harum partium perpetua nimia humiditate emolliat, adeoque *relaxet* & labefactet, ut copiosiori appulsui, imo paucarum tenerrimarum *hâlituosarum* feri partium, *vaporose* expansioni, facillime cedentes, partim *aquosum*, partim *balituosum*, spongiosum, *spumidum*, ejusmodi tumorem hinc efforment.

§. XXVIII.

De *Urina* tanto evidentius atque clarius est negotium, quandoquidem *densissima* præ omnibus reliquis sincerorum humorum calatoris, conformatio & structura *renalium* meatuum, non potest utique *spissam* materiam, in tali sui consistencia transmittere; neque vero hæc, ut æqualiter *spissa* & *mucida fluidorum* partium aliquam secessionem admittere: unde mirum omnino non est, si vel non nisi *paucissima* admodum *tenuis* mater æ excretio, diurna quoque mora hic contingat: vel in super paucum illud quod ita fecernitur, præterea sit *crassum salina* ad minimum insigni crasfitie.

§. XXIX.

Non immerito sane ab aliquibus recentiorum in his affectibus hydropticis accusatur etiam insignis depravatio *bilis*; utpote quam scrutinia anatomica, in personis hoc morbo defunctis, vel nimis *vappidam submucidam* tamen atque lentam: vel nimis *spissam*, valde *tenacem*, imo aliquoties omnino in *siccitatem* quadantenus concretam,prehenderunt. Unde quidem haud paucis nata est suspicio, quasi *bilis* vitium in Hydrope, *causa* prorsus, imo vero *primaria*, rationem habeat, dum far gvinem & serum non satis (quod illi alias attribuunt, officium) resolvat, ac attenuet, unde illi deinde spissitudo talis atque mucositas eveniat &c.

§. XXX.

At vero, ne quid hic dissimulemus, neque illi justam rationem talis opinionis habere, neque circumstantiæ *separatio-*

tionis atque motus bilis, tale quid permittere, ullo modo videntur: sed potius manifesta prorsus apparet ratio, cur, in his casibus, bilis non debite secernatur; quia bilem per *hepar* e sanguine separari, omnes consentiunt; quando vero *hepar*, tanquam organum colatorium harum rerum obstructum, & præterea ille ipse humor, e quo bilis, & qui sem *pauca* per magnam hujus quantitatem dispersa, separari deberet, ipsemet spissitudine sua secessioni paucarum talium partium refragatur: absonum certe videtur sub talibus circumstantiis undique evidentibus, ad conceptus ejusmodi adeo parum probabiles confugere, & nescio quam longè petere, quod ante pedes positum, sensus ipòs feriat.

§. XXXI.

Parum probabiles dico hos conceptus ex rationibus quas, ne aliena tractationi nostræ præter necessitatem immisceamus, brevissimis allegabo. (1) bilem veram, non æque per *hepar* in *folliculum* fellis transmitti dicunt aliqui horum; sed tantum *materiam* proximam, e qua bilis deinde fiat, per nescio quod *fermentum* (2) alii iterum dissident & inferri quidem bilem in *folliculum*, veram consentunt; sed negant solum quod hoc fiat per *poros biliarios*: sed potius per tenuissimos tubulos ex hepate immediate in vesiculam fellis insertos: in pori vero biliarii ramificationibus putant ferri materiam ab *acrimonia* & amaritie bilis plurimum diversam. Jam si horum utrumlibet ipsis largiremur, quod tamen de reliquo nunquam animum induxerimus facere; quomodo persuadebunt cuiquam, labefacta *textura hepatis*, hanc ipsam, qualicumque tandem supponant materiam, *sinceram*, in ductus suos, per colatorium male affectum non modo penetrare atque traduci, sed ibi demum *degenerare*, & cum *genuina* appulerit, jam demum in loco suæ perfectionis *non mixta* interverti, & à bona in olee desciscere?

§. XXXII.

Imò verò, quod gratuita tales suppositiones præsentius evertat, est ipsa Experientia; Siquidem (1) ex redundantia bilis in universam massam humorum, qualis in *Ictero* manifestissima est, nullus penitus effectus occurrit, qui suppositam illam bilis energiam *humorum colligatoriam* ullo modo innuere possit, (2) si bilem effectum hunc tunc demum edere supponans, quando in *vesicula fellis*, per suppositum illud *fermentum* exacuata, amara atque penetrans reddita, dehinc cibus affusa, cum his confermentata, & ita demum denuo in sanguinem traducta est: cur ergo *Ictericis* diuturniores, *albis scybalis*, aut segrissima alvo, aut *lientericis* dejectionibus defatigati, non facile, nedum ita promptè & properè, ut ex hac hypothese necessario fieri deberet, *intumescent*? sed satis tardè & tunc demum, ubi sine ulla probabilitatis difficultate, fons mali hujus, nempe consequentis *intumescentia*, omni jure certius eisdem *hepatis* vitio, quod bili quoque transitum negat, attribuitur. (3) Quibus rebus tanto magis fatale est experimentum illud propemodum vulgare, quo animalibus vivis totus *folliculus fellis* & ductus *choledochus* planè excinditur, quæ nihilominus ad notabile tempus, plurimum septimanarum, mensium, imò amplius, supervivendo, nullum penitus *tumoris ascitici* vestigium exhibent, sed magis ad *tabidas* extenuationes, & hoc ipsum quoque tardè atque segniter, vergunt.

§. XXXIII.

Ex quibus omnibus cum itaque satis dilucescat, quod bilis sua *intemperie*, insignem causæ rationem hic habere non possit; manebit utique allegata à nobis assertio inconcussa, quod vitium *bilis* in *hydropicorum* corporibus repertæ, potius sit *consecutivum*, productum nempe atque affectus alterius causæ, nempe vel *humorum* ipsorum serosorum *intemperiei mucida bile* ipsa parcius instructæ, aut non *acrem* sed *appidio-*

C

rem

rem hujusmodi substantiam complectente: vel à colatorii specialissimi, nempe *hepatis*, vitio: imò denique ab utrisque his concurrentibus, cum sectiones cadaverum *Hydrope* extremo mortuorum hoc phænomenon demum exhibeant. Imò vero non defunt exempla apud Auctores, ubi *bilis* nulla sensibili dyscrasia affecta fuisse putari possit, cum inter commemorationem malæ constitutionis reliquorum viscerum, *bilis* nullam labem annotaverint. Valet vero hoc tantò magis de illis *Hydropicorum* anatomiis, in quibus *hepar* illæsum apparuisse notatur; quamvis meritò in hoc genere, nempe de *hepate illaso*, plus respiciendum sit ad verba historię, quam titulum, eujusmodi exempla plura adduci possunt, sed sufficit numerosa horum generum exempla apud *Bonæum* pervolvere.

§. XXXIV.

Quando vero cum alterutrius: *humorum* aut *viscerum*, aut utrorumque etiam *reciproco* vitio debita *lymphæ* & *seri* secretionis; atque ita *lymphæ* temporaria nova vel ut *inflammatio*, & per propria sua organa attenuatoria *subactio*, mucilaginum quoque subnatorum *excretio*, non debite succedunt, adeoque *spissitudo* illa *mucida* hinc copiosè subnascitur, ibi nemini utique durum videbitur, quod *secretiones* & *excretiones* serosæ maximam partem suppressæ, propignant illam *resagnationem*, *infarctum*, *remollitionem* cutanearum fibrarum, adeoque majoris indies *infarctus* novum quasi receptaculum atque locum.

§. XXXV.

Cohibitis vero ita maximam partem excretionibus, cum non possint non ordinaria receptacula *lymphæ* adhuc qualitercunque tenuioris, sensim nimium distendi, contingit utique tanto facilius, ut aliquod vasculum *lymphaticum*, uti sunt consistentiæ tenerimæ, tandem rumpatur, eoque ipso perpetuus

petuus effluxus atque effusio lymphæ contingat. Cum vero vasa lymphatica non modo longè numerosissima atque capacissima, in abdomine prestò sint, sed & ibi præsertim liberiora ac veluti nuda jaceant, propterea sunt sane huic læsioni præ omnibus aliis, non solum magis, sed unice fere exposita.

§. XXXVI.

Quemadmodum vero omnia quidem reliqua vasa lymphatica insigniora, fere cum venis & arteriis incedunt, atque retibus illis quasi vaginalibus, quibus illi canales modo inter se invicem, modo cum musculis, membranis glandulis &c. connexi sunt, unà comprehensa detinentur, ita, ut illic quidem locorum, rupturæ eorundem nullus omnino sit metus: quod item de lymphaticis *mesaraicis* quoque omni jure dici potest, utpote quæ ipsi mesenterio, & duplicaturæ veluti ejus intertextæ, detinentur: ita sane vasa hujusmodi nulla fere sunt rupturæ tali magis apta, quam illa, quæ ex *hepate* immediatè prodeunt, *capaciora* quoque aliis. Ubi tamen non obliviscendum est, quod in *homine* omnia, adeoque hæc ipsa etiam vasa, longe alter quam in brutis, in specie canibus, undiquaque ferè *fibris* atque *tunicis* ambientibus involuta atque firmata compareant

§. XXXVII.

Ut liberè mentem nostram profiteamur, *nude* certè vasorum lymphaticorum præsertim adeò promptæ *disruptioni* nequaquam adeò facilè subscribere possumus. Quando vero diuturnior illorum extensio, jam in conspicuas bullas, quas *bydadides* vocant, excrevit, ibi certè jam longè majorem ad rupturam hujusmodi facilitatem agnoscimus. De reliquo, *rarde* admodum succrescentes *ascitos* tumores, arbitramur haud incommodè deduci posse à simplici copiosiore *transudatione* serosæ substantiæ, in ambitu corporis nullam evacuationem nasciscente, adeoque tanto majori copia circa interiora

❧ (20) ❧

rora restagnante; ubi a calore, & ipsa partium ibi hærenitum teneritudine, pori adhuc laxiores, quam in peripheria, vel potius superficie corporis, meritò agnosci possunt.

§. XXXVIII.

Non placet dissimulare atque silentio præterire peculiare illud phænomenon, quod hydropicis quasi communissimè, certè eminentissimè tumor primo incipiat ab infimis corporis partibus, nempe pedibus; Antiquam traditionem, quasi Natura humores inutiliores ita ad remotiora loca propellat, vix quisquam magni ponderis rationem habere agnovit; altera, quamvis haud paulo plus momenti habeat, non tamen exhaurit omnes circumstantias, est vero, quod pedes frigidiores reliquo corpore existant: ubi quidem illam hujus frigoris rationem, quia à corpore & corde longè remoti sint, inter momenta probabilitatis non referimus: sed illam tantum, quod externo frigori magis expositi sint; Interim cum experientia doceat, quod etiam benè calefactie & decenti amictu à frigore munitis pedibus, nihilominus tumores hi non parcant; præcipuum certè fundamentum hujus effectus, in hac circumstantia querere, meritò dubitamus.

§. XXXIX.

Agnosimus vero pro veriore causa ipsum decubitus, hinc inde per peripheriam corporis restagnantis ita lymphæ serosæ magis nude perpendicularem, ex gravitatis nudo motu ita contingente, & nullos alios meatus, quam nudam porositatem partium sequentem. Cujus rei exempla sese nobis etiam offerunt, in decubitu ichorosi seri ad genua, imo ad talos, ex fissuris ossis coxendecis aut femoris. Unde licet œdema illud pedum, interdum decubitu in lecto notabiliter resolvi videatur; non tamen hoc tam calori, quam situi corporis in acceptis ferendum est: Quamvis enim ipse moderatus calor sine omni dubio ad distributionem & refluxum stagnationis illius hu-

humoris aliquid conferat; plus tamen longe hic efficere alterum, nempe *sium*, modo dictum, statim ex eo elucescit, quia quantumcumque ejusmodi patientes, pellibus, culcitris, amiculis, imo balneis atque sudatoriis, pedes *calesciant*, si *erectum* situm reliqui corporis his jungant, tumor nihil hinc, in proportione ad decubitus, si nempe ille jungatur, cedat.

§. XI.

Imò verò si tales patientes in *calido* suo lecto persistant, *sedendo* vero superiorem medietatem corporis erectam fervent, incipiunt mox moxque *coxa* cedematosa illo tumore obsideri. Perpetuo vero decubitu, confirmat *Experientia*, *abdominis* immediate tumorem, atque hinc diversa ejus pathemata, sensibili veluti successu, mox auferuntur & magis magisque insolescere. Quod sane ut *Experientia* testimonio gaudet, ita non magis notandum, quam considerandum est.

§. XII.

His rebus ita se habentibus, superest illud unicum, ut consideremus excretionem *alvinam* quoque, qualis in nostro affectu illa evenire soleat. Est vero communiter *liquida*, *mundicida*, aut ad minimum, si vel maxime naturali consistentia firmior, *mollis* tamen & *lubrica*. *Deficit* quoque rarius præterquam cum summo patientis incommodo, & vel universi affectus, vel graviorum *symptomatum* præsentanea exacerbatione. Interdum dejicit *cruda* etiam aut semicocta assumpta, cum *mucofate* copiosiore concurrente. Semper autem melius habent patientes ad minimum in proportione, quando melius *succedit* alvus, vel sub ipsa quoque copiosa ejus dejectione multum *mucofæ* substantiæ una secedit: vel etiam magna quantitas *aqueæ* materiæ cum ejusmodi diarrhæa excernitur. Habent vero tanto majorem usum, quo magis adhuc *vires* patientis constant, & viscerum *robur* & energia minus labefactata sperari potest.

§. XLII.

Sicut autem dicta hæcenus organorum & humorum vitia, eorumque mutui respectus, habent rationem causarum, ut vulgo vocant *mediarum proximorum*, utpote à quibus promptior est transitus ad formandam causam (*materialem*) proximam, eamque in ipsum effectum deducendam, sive formalem rationem ipsi conciliandam: ita remotiores causæ, secundum varios præsertim gradus, possunt utique esse variæ; nobis vero placet illarum potissimas ad minimum attingere, & eorum mutuos nexus, ejusque ordinem & efficaciam; breviter tantum designare. Sunt vero (1) *Temperamentum phlegmaticum*, & Sanguineū etiam: (2) concurrens cum istis insignis *plethora abundantia*: (3) *Diæta crassities* humorum gignendæ & fovendæ apta: (4) *repentina copiosissima* boni sanguinis amissio: (5) *repentina & fortis condensatio & adstrictio viscerum* abdominis: præcipue (6) tali tempore, quo potius *commotio* aliqua humorum ad, & per ista, velut in motu jam erat. (7) *infolita & enormis*, sanguinis, præcipue *crassioris congestio* & diuturnior *detentio* circa vasa & viscera abdominis. (8) *intempestiva* potentiorum ingestio, quæ exitum quidem, *diureticum* præsertim, impellere poterant, sed eundem tamen non inveniunt, quale quid de intempestivo quarundam *thermarum & acidularum* usu, ad sinistram usque harum famam, notum est. (9) *scabiei* male cohibitæ, & *venerorum* debiliore effectu ad Cachexias & Hydopes pedententim deducendum, tanquam magis privatim, aut ad priores classes jam reducendam energiam, prolixius designare, non fuerit operæ pretium.

§. XLIII.

Temperamentum quidem insignis omnino hic est efficaciæ; partim ex ipsius sanguinis *phlegmaticorum* intemperie, ad ejusmodi *incohsistentiam* jam disposita: partim ob *habitus* totius corporis, in hoc & Sanguineo magnam porositatem & *laxitatem*:

tem: Vasorum e contra sanguiferorum manifestam *angustiam*, & propter hanc, ordinarie consuetum copiosum com meatum humorum per partes, *extra* quasi vasa. Unde si humores hos in consistentia sua, citatis modis lædi contingat, tantô facilior est illorum in his partibus impeditior successus, emollitio partium ipsarum ulterior, distensio, inflatio, tumor.

§. XLIV.

Pletora, & quidem præcipuè valdè *abundans*, quomodo motui *circulatorio* in genere, & *transcolatoriis* in specie, varias remotas objiciat, faciliè perspicit, quicumque perpendit proportionem *movendi* humoris ad *energiam* motus; attenuationis debitæ, ad *cardiorem* progressum: imò capacitatis loci pro successu libero, ad nimiam & velut undique regurgitantem materiæ quantitatem. Comprehendet vero facile, quod ita & sanguis successivè *crassior* & coagulescens inde subnasci possit; à regurgitantibus vero *stagnationibus*, & *stases* facilius generari, & cum his obstructions parciem: quin imo quomodo ab impeditiore progressu sanguinis largior secessio *lymphæ serosæ* contingere possit, non ineleganter monstrat Experimentum illud *Loweri*, de *Corde* Cap. 1. ubi interceptis venis, relicto interim arteriarum libero successu, tumor œdematosus, & abdomine multa effusio ascitica subsequi deprehensa sunt. Quomodo vero cum *abundantia* tali concurrens *crassities*, omnia hæc pericula intendat, nulla remonstratone indigere arbitramur.

§. XLV.

Enormes sanguinis *profusiones* putantur post se trahere tumores œdematosos, per *refrigerationem* nimiam; ubi quidem verum est, quod actuale *frigus* corporibus ita exhaultis admissum, effectum intumescentiæ admodum promoveat; Sed revera videtur nobis longe verifimilius malum regimen circa *diætã* reliquam etiam unâ accusandum esse. Certissimum

mum vero ab Experientia, & maxime dilucidum rationi ar-
 bitramur esse illud damnum, quod à repentina *subsidentia* vi-
 scerum colatoriorum, subtracta repentè tanta quantitate hu-
 morum, quibus aliàs veluti diffunduntur, expectari meretur.
 Quando vero per copiosum & diu continuatum usum reme-
 diorum quoque fortiter *adstringentium*, pro sistendis fluxio-
 nibus illis intrò assumptorum, hæc *constipatio* augetur, vix ho-
 mo fuerit, quin noxium hujusrei effectum tanto facilius inde
 agnoscat.

§. XLVI.

Quando vero jam aliqua insignis *commotio & congestio*,
 citra debitum sufficientem progressum, versus & circa viscera
 abdominis, & *venam portæ* contingit, quæ vel diuturna *restagna-*
tione, vel planè superinducta tali meatuum & pororum in
 visceribus *constipatione*, modo dictum illud fonticum incom-
 modum, quod *Lowerianum* Experimentum demonstrat, nempe
 secessionem, diffusionem, & perruptionem valde copio-
 sam *lymphæ serosæ*, post sese trahat, ibi tantò evidentior utique
 est, eventuum & universa causandi ratio.

§. XLVII.

Inurgitatio *thermarum*, *acidularum*, imò vel aliorum
 quoque potuum, in certiore viscerum abdominis *obstipatione*,
 quam prompte atque facile hujus generis effectus post se
 trahant, uti ab Experientia notum est; ita ratio ex immediate
 dictis facile dilucescit. *Scabiei* vero efficacia in eo consistit,
 quod cum corruptio ejus non nisi fere in summa *superficie* cu-
 tis fieri atque procedere soleat, cohibita & retropulla hac ne
 eo usque erumpere queat, subsequatur ejusmodi diffusio per
 vicinas adjacentes partes. Invalescit vero hac prompte uti-
 que etiam per universam viciniam, qui nò est hujus generis
 tumorum.

§. XLVIII.

Venenorum viva corpora *languidius*, & *œdematose* quidem, *tumefaciens* effectus, non est, nisi pariter plane *mediatus*; fundatus videlicet in ejusmodi irregularibus *toni viscerum*, alicubi *adstrictoriis*, alibi *relaxatoriis*, alterationibus. Unde quidem in subjectis, repentinis hujus generis motibus obnoxiiis, etiam sæpenumero, præsertim paulò *debiliores* doses hujus generis venenorum, satis præsentaneos tumorum talium effectus, edunt & post sese trahunt.

§. XLIX.

Neque vero silentio præterire licet reciprocum etiam illum effectum, quando revera magis ab *humorum vitio*, per *externam* aliquam vim, v. gr. *frigus* insigne, *luxationes*, *contusiones*, *erysipelatodes* & *phlegmonodes* inflammationes, *metastases* febriles, &c. magis immediatè *externæ* coortæ *œdematosæ* inflationes, tandem etiam, ipsi *Asciti* ansam præbent, eumque post se trahunt. Sicut etiam *gravidarum* hoc interdum est fatum, ut factò graviore uteri prægnantis incubitu in divaricationem *venæ cavæ*, aut alterutrum ejus ramum *iliacum*, tumore tali, evidentius per Experimentum illud *Lowerianum* explicando, afficiantur.

§. L.

Imo verò non placet negligere distinctionem illam, non magis ad *Diagnosin*, quam *Prognosin* pertinentem, inter *Cachexiam*, *Leucoplegmatiam* & *Anasarcam*, sine admodum conspicuo adhuc *Ascitico* tumore: & *Ascitem* ipsum. Siquidem uti *Cachexia* providè tractata, præ omnibus hisce speciebus promptissimè & securissimè adhuc restitui solet; ita omninò ipsi isti *universaliores* tumores, æqualiter fere per totum habitum, aut vegetè sanè, coorti atque progressi, sunt revera pariter longè melioris spei, quam *Hydrops Ascites*, sive cum illis complicatus, sive aliundè coortus.

§. LI.

§. LI.

Rebus ita constitutis, non adeo difficilis utique fuerit rationis perceptio, quam obrem tumores ascitico hydropici curatu sint adeo difficiles, refractarii, rebelles. Cum enim *viscera*, præsertim ita diffusa, ut est *hepar*, & tam arctis meatibus infstructa, ut sunt *glandulosæ* tales partes, quando semel insignem labem permeabilitatis suæ contraxerunt, nimium quam difficulter ab illa rursus liberantur; cum etiam in superficialibus corporis partibus *scirrrosa* obtipationes, quotidiana Experientia nimium quam prompta teste, adeo curatu refractariæ ac difficiles sint, ut, quantumvis ibi remedia, sine prævia insigni alteratione, effectus suos edere possent: quod in abstrusis illis visceribus longe aliter se habere nemo nescit: ita sanè à causa adeo pertinaci, effectum quoque refractarium oriri, & contumaciter foveri, quis miretur.

§. LII.

Inde videlicet est profecto, quod non desint medicamenta, quæ *asciticos*, etiam satis inveteratos *solentur*, *sustinent*, *sublevent*; imò haud ita raro, si solus tumor spectetur, eximiam spem restitutionis imperitis faciant. Non sublato interim, & insuperabili, vero illo totius mali fundo, qui in ipsis *visceribus* intimis residet: frustra sunt omnia, productum saltem morbosum, nempe *tumorem*, minuentia, resolventia &c.

§. LIII.

Sub tali itaque rerum statu, facile accuratori penitantiōni succurrit, non modo quid agendum occurrat, sed etiam qua *metodo*, ordine, atque dignitate; dum dependentiæ ratio utique non modo consideranda hic venit, sed omninò immensum quantum dispares, ratione *primarii* momenti, infert respectus. Ita enim princeps omninò & *primarium* opus nullum utique aliud, quam *viscera* ipsa integritati suæ restituere: breve dictu, sed factu quam difficillimum negotium. *Secundus*

cunctus scopus, est utique corruptelam humorum hinc, vel undecunque tandem, subnatam, *corrigeret*; *Tertius*, effusos & diffusos atque *restagnantes* hos humores, qui actu tumorem constituunt atque sufferciant, *evacuare*: *Quartus* partibus ipsis tumore hactenus enervatis, robur & *tonum* suum non magis restituere, quam conservare.

§. LIV.

Quemadmodum vero communiter contingit, ut vel minus perspecta vera causarum ratione atque energia; vel alia magis tumultuarie atque empiricè susceptis curationibus, facilius *leviora*, difficiliora etiam difficillime corrigantur: ita obtingit id ipsum, imo obtinet etiam, præcipuè in ipso nostro affectu: siquidem hic etiam multa sanè Experimenta, Observationes, traditiones, reperiuntur, quæ sequiores quidem scopos sic satis exsequuntur: *præcipuos* vero adeo non attingunt, ut nihil inde solidi ad effectum speratum obtineri posse, quotidiana Experientia, cum querimoniis non magis patientium, quam ipsorum Medicorum, nimio plus confirmet.

§. LV.

Accusaverunt vero etiam Veteres *Hepatis* vitium; sed communiter fere magis *formale*, nempe efficaciam ejus *sanguifica* debilitationem atque depravationem; commendaverunt etiam huic malo expugnando varia, quæ etiam *aperitivorum* nomine, multa vero *roborantium* appellatione, insignaverunt. Interim longè maximam, & ferè præsentissimam opem, quæfiverunt in *Evacuantibus*. Unde non solum varia, sed vix non *fortissima* quæque, *purgantia*, huic destinaverunt.

§. LVI.

Reverà vero apud longe plurimos, (in quorum saltem Scriptis *suspectissima* illa commemoratio non observatur, quod omnes patientes tali methodo ab ipsis *restituti* sint) vel ex ipso contextu, vel ingenua penitus confessione atque re-

cenfione, abunde legere eft & deprehendere, quod ita quidem & hac methodo, Medici curaverint, fed non fanauerint. Cavendum vero profecto eft, ne in ejusmodi rebus fides temere adhibeatur variis recenfionibus atque pollicitationibus quæ e longinquo, modo ratione loci, modo temporis affecti, in talibus cafibus jaçantur, fed femper attentius confiderandum, quomodo illud fuccedat: *hic Rhodus hic faltus*; ubi quidem non negamus, confufionem *Cachexia* cum *Hydrope*, fæpius forte ipfos etiam tales narratores decepiſſe, ut tolerabiliorem longe affectum, pro alio plane difpari habuerint, adeoque fi talem poſthac fimili methodo curare aggrediantur, ſpe ſua excidant & ſeipſos fruftrentur.

§. LVII.

Cum vero nimia molis fuerit, recensendis numerofis Autorum traditionibus, tempus & chartam conſumere; placet nobis potius illa, quæ pro *ſelectioribus* in hoc genere agnoſcimus, adducere, ita tamen, ut eadem fimul quadantenus ad regulas ſupra citatæ methodi diſponamus. De qua tamen illud unum adhuc ſemel monere neceſſe habemus, quod in hoc etiam affectu, ut in variis aliis, haud exigua utique intercedat differentia, inter illud quod *dignitate primarium*, & quod *ordine primum*, exiſtat. In noſtro enim affectu *Correctio* & *Evacuatio* materiæ, quæ tumorem jam format atque fovet, *ordine* miſime poſterior, ſed par ad minimum, imò prior eſt, quando valde urget, quam *viſcerum* ipſorum tentanda expeditio.

§. LVIII.

Correctionem materiæ, quarunt aliqui in variis draſtico-teris *ſalinis*, chymicis præparatis ita, ut profecto interdum vix credibile ſit, quanta audaciâ quantis conatibus, jam *alkalia*, *fixa*, ſal Tartari & oleum ejus per deliquium, intuſum calcis vivæ Nitrum fixum; *Volatilia*, Spiritus urinæ, Corui Cervi, Sal.

Sal. Arm. simpl. & oleosus: jam *acida*, spirit salis, Nitri, Virtrioli, simplices aut sic dicti *dulces*; Acetum, Acetofiras Citri, &c. jam *salsa*, ut haleces & similia, sæpe deinceps uni eisdemque patienti ingerantur; imò jam *vina* communia, jam spirituosa *fortissima*; imò *spirit. Vin.* non modo commendentur, sed & suppedirentur.

§. LIX.

Quæritur hic idem effectus alibi in *lignis* & radicibus Exoticis, quæ alias ad *Venerca* mala commendari solent. Neque tamen ne horum quidem effatu dignum effectum, & quem imitari, aut fidere eidem liceat, vel hodieque adhuc experti sumus.

§. LX.

Sperant hoc alii ab *amarorum* usu & efficacia *in genere*; sed quousque effectus respondeat, Experimentiam testem consulant atque offerant necesse est. Certè verisimile admodum est, quod *amara* illa magis ferè *viscerum* ipsorum refectioni, restaurationi, atque solatio conducant, quam universonum humorum immmediatæ *alterationi*: vel potius *motu*, jam diuretico, jam diaphoretico, præcipuam suam energiam, communiter tamen & ipsam satisparcam, exferant.

§. LXI.

Aromatica, neque indifferenter omnia, neque vero pleraque aut potiora, locum etiam hic invenire testatur Experimentia; illa vero præcipue minimi hic sunt usus, quæ altius in sanguinem diffundendo sulphuream suam acrimoniam, *calorem* eidem conciliando inæqualem aut immodicum, *Hæticis* Febris, & majori *hepatis indurationi* viam sternant.

§. LXII.

Cum legisset enarrationem *Zacuti* Lusitani, de peregrina illa Indica, ut ille refert, radice, quæ *Ambuna* ab illo, quæ eam attulerat, dicta sit; & simul ex eodem percipere mus

quod & acrimonia & alia similitudine, *Zingiberi* præcipue illam comparet: simul vero apud antiquiores Medicos deprehenderemus ipsum *Zingiber* pro corrigente quorundam *veementium* evacuantium in *Hydrope* laudari: devenimus in eam considerationem, quod verisimiliter *zingiber* magis corrigendo materiam, & afficiendo vias, quam temperando ipsum *purgans remedium*, efficax sit: neque certe ipsa *Praxi* hanc suppositionem secuti, quicquam ab hoc nostro conceptu alienum experti sumus.

§. LXIII.

Ipsa etiam *Antiscorbutica* dicta, quam nullam, omnia *indifferenter*, immediatam præsertim, efficaciam hic habeant, scient sine dubio experti. *Radix Armoracæ*, & *Raphani*, præstant propemodum plerisque cæteris: Reliquorum vero, & in specie *cochlearia*, quam incertus hic sit effectus, si præcipue potius *preparata* aliqua ex eadem, quam ipsa adhuc in *substantia* adhibeatur, non facilius quisquam, quam *Experientia*, docuerit.

§. LXIV.

Remedia quæ *Correctioni* humorum nobis quidem efficaciora habentur atque deprehenduntur sunt *Absynthium*, *centaurium*, *Fumar.*, *Card. b.*, *Rad. Tarax.*, *Bardan.*, *Petasit.*, *Helen.*, *Vincetox.*, *Ari* quoque. *Zingiber.*, *Armorac.*, *Raphan.* Evacuant quidem horum etiam aliqua, præcipue per *diuresin*: sed videntur omnino plus *alterando* præstare. E *Salinis*, quanquam certe non ita directè qua talem, laudamus *spirit. lumbr. terrest.* præprimis in *junioribus*, & malo minus inveterato, & magis etiam *anasarcode* quam purè *Asticcio*. Quid etiam alii *Lumbricis terrestribus*; alii *bufonibus* hic tribuant, consulantur *Recentiores* varii, sed notentur simul manifesta vestigia *mutuarum transmutationum* magis, quam fide *Experientia*. *Nitri* quoque usum, cum *arsano duplicato* rectè præparato, jun-

juncto, in variis casibus Hydropicis salutarem esse, prudens
ejus & tempeſtiva exhibitio demonſtrat.

§. LXV.

*Viſceribus, referendis idonea efficacia cum præſertim la-
bes communiter dependeat ab humorum in eadem inſarctu,
ſperanda eſt hoc caſu ab his iisdem, humorum ejuſmodi cor-
reſtioni dicatis medicamentis: ita ſaltem, ut admodum pro-
vide attendatur ad ſelectum, cui humorum generi, aut præ-
dominio, quænam è dictis his magis convenire appareant.
Ubi, quo magis pblegmaticus & mucidus eſt ſtatus, eo acriora
& amariora è dictis indicantur: quò magis Sanguineus, eo
temperatiora, temperantia, Antiſcorbutica, &c. requiruntur.*

§. LXVI.

In *Fæminis* quibus *menſum* vitium conjungi apparet ſol-
licite cavendum, ne remediis ſanguinem valde exagitantibus,
ſive *pellentibus*, potius inſarctus atque *oppoſitio* vehementior,
& *obſtipatio* fortior certiffimè inducatur, ſi exitus non ſequa-
tur, quod propemodum ordinarium eſt. *Juſta* vero atque
efficax referatio hujus *fluxus*, eſt utique in tali Caſu unicum
certius & conſtans Remedium ſine quo omnia cætera in Hy-
drope vero, non nuda amplius *Cachexia*, irrita ſunt & vana.

§. LXVII.

In illo vero caſu, ubi potius ab *exareſcentia* & *ſiccitate* He-
patis, malum hoc pendet, tantò difficilius eſt negotium, quia
ibi tumores tales *Oedematoſo - Aſciticæ*, *tardiſſimè* communiter
ſeſe exerunt, obfirmato jam graviffime dicto illo hepatis ma-
lo. Quicquid hic boni adhuc ſperare licet, petendum eſt à
moderatis humectantibus, emulſivis, herba & fl. *bellidis ſapone*
philophico, & Chymico Medico ſaponis uſu, quorum utro-
rumque non rejicula certè ſubinde hic eſt efficacia.

§. LXVIII.

Imò vero in hoc quidem caſu, *Veſtura*, aut imminuto
pluri-

plurimum tumore, *Equitatio*, ad hoc malum in specie, (non vero tam ad tumorem) minime spernendum habet usum, sicut à *Sydenham* ad *Phtisim* & *Hecticam* & horum generum *tussim*, eximie commendatur: quod quidem proinde tantò magis usum habuerit, ubi cum *Hydrope* tali statim a prima ejus nativitate conjuncta, imò jam dudum prægressa ejusmodi *tussis sicca*, vehemens, hectica, præsto est. In *Senioribus* hic operæ pretium facere, res est vix speranda.

§ LXIX.

Evacuatio utique necessaria esse videtur, & confirmat etiam ejus utilitatem ipsa *Experientia*. Circa genium vero & speciem ejus variat atque differt admodum, nuda vulgaris opinio atque *Theoria*, imò ipsa quoque *praxis* hujus generis atque *Experientia*: diffident hæc inquam atque differunt plurimum ab *Experimentis* specialioribus, quorum unum ex observatione *Dn. D. Præsidis* non possum quin adducam. Est vero illud pulvis cujusdam *Præctici*, paucissimæ molis, nempe 8. granorum ponderis, cujus quotidie propinat dosim unam: hæc evacuat admodum omnino parca, quoad quantitatem, neque pluribus quam *duabus* per diem *vicibus*: verbo, non purgat tantum, quantum in valde mobili patiente 12. grana *Gialappæ*. Nihilominus intra octiduum consumti hinc sunt in *Personis* quibus hoc medicamentum dispensavit ipsemet *Dn. D. Præses*, tumores magnæ molis, & abdomen atque pedes ad naturalem proximè subsistentiam, redierunt. Quod profecto *Experimentum*, cui insuper nullus insignis *urinae fluxus* concurrir, si non demonstrat, quod *evacuatio copiosa*, ut sic, curam horum tumorum non necessario absolvat, quid quæro aliud probabit?

§ LXX.

Interim, cum ejusmodi *Remedia*, non ita, uti quidem optandum esset, familiaria sint; sicut revera dictus hic *Præcticus*

eticus hoc suum Experimentum ne pro 50 thaleris alicunde contra oblati, communicare pertinax erat; ita interea notioribus contentos esse necesse est, ubi varia quidem commendari solent, tam antiqua ita dicta *phlegmagoga*, quam recentius cognita & in usum deducta. Quorum ista quidem v. g. sunt sem. *Cardami*, herb. *Soldanell.* rad. *Ebul.* & *Sambuc.* *Juli* & *Corticis* etiam horum mediani: *Blaterium*, succus inspissatus & Extract. *Esul. maj.*, cortic. *frangul.* cort. & bacc. *Mazarei* &c. imò *euphorium*, *helleb. alb.* Ex Recentioribus, *Gumma. Gutt.* & *Falapp.* cui quidem posteriori, sunt qui radices *Mirabilis peruviana* æquiparare, imò planè pro eadem re venditare velint: sed nescias fortè in quo tertio. Obtinuit certè Dn. D. Præf. elapso Autumno, in Horto Medico recens plantando, radices semestres, nempe ex ejusdem anni vernâ semente, proximè ad *trium librarum* pondus auctas, non magis succulentas, quam densas atque spissas: fecit etiam experimentum hujus efficaciam, sed reverà in hoc genere, etiam ab integræ *Drachmæ* pondere frustraneum, adeò nisi optandus ille effectus (quem ipsis tribuit *Dapper*, *Descript. Americ.* pag. 400) contra *Hydropem*, ab ipsis revera expectari debeat in *evacuatione* ad minimum quaerendus non sit.

§ LXXI.

Neque vero pœnitendi effectus hic sunt, etiam *composita* tam officinalia, quam *Magistralia*; siquidem ipsum *Extract. Panchym. Croll.*, modo dextrè adhibitum, satis hic utile est: neque *Elect. Hydragog. Sylv.* pœnitendæ hie est efficaciam: imò *Oxymell. Helleb. Gesneri*, non magis usu suo hic destituitur. Verbo, Remediorum in hoc genere, nempe ad *evacuationem*, abundè sane est, & facile illis potius, qui modo methodum assequitur.

§ LXXII.

Ne Speciminis Disputatorii loco, liber fiat, super sedemus ab examinanda proluxa diversitate illa, quæ apud Practicos,

occurrit, in decidenda quaestione, utrum ex his conducatur, *confertim*, simul & semel, an vero *tarde placide* atque *successive*, evacuare. Quod nobis, secundum Experientiam ita decidendum videtur, quod in *debilioribus*, æque ac *mediocribus* *successiva* quoque Evacuatio locum habeat: in *robustioribus* vero etiam copiosioreductio celebrari possit.

§.LXXIII.

Duretica Evacuatio, licet non æque *directo* scopo instituenda (ubi illam nunquam cum laudando eventu administratam vidimus) minime tamen negligenda est. Perpetratur autem, partim per ante dicta *Alterantia*, & ex illis *Nitrosâ* quoque prudenter adhibita: partim per *Tinct. Tartarizat.*, *acrem, succinatam*: partim per citata illa *saponaria*. *Cumbari-des* temerè & imperitè, nisi stolidus nemo usurpaverit: prudens vero non nisi peritisime. *Crystallo- rum Lune* energiam illis relinquendam censemus, qui per ipsos opera pretium facere noverint: alios, quod nos quoque facimus, consultius abstinere jubemus:

§.LXXIV.

De Paracenthesi & evacuatione per illam instituenda aliquid his inferere, non patitur loci ratio. Suffecerit dixisse, quod remedium sit, rarissime necessarium, rarius vero boni & securi atque constantis efficaciam: adeo, ut potius de illo ejusque difficultatibus, seorsim & velut ex professo agere necessarium esset, quam nostræ tractationi vel nimium, vel mancum, de illo sermonem intextuisse.

§.LXXV.

Anima boni effectus, etiam ibi, ubi Affectus ratio illum adhuc admittit, est legitima *methodus*, secundum individuum, & morbi per individua, conditionem hic varians; sed omnino, secundum dicta tamen, judicio Medici, circumsperto ramen & solerti, commendanda; Consistens vero plurimum in prudentissima horum Medicamentorum, secundum di-

diversos hos scopos *subordinatione & alternatione*: Abstinenti-
do omnimodo ab *insolentibus*, *Experientia* destitutis *altera-*
tionibus, & impotentibus *intempestivis evacuationibus, neglectis*
præcipue viscerum *tono, reseratione, restauratione*. His vero
rectè & prudenter tum consideratistum in effectum deductis
sub tali etiam *viscerum* statu & *Natura* robore, quæ medica-
mentis respondeant, ante omnia vero sub Divina Gratia, non
est, quod de Cura *Hydropis* ὡς ἐπὶ τὸ πᾶσι finistre speremus,
sed potius de felici ejus *restitutione*, vel ad minimum maxima
sublevatione atque mitigatione, patientibus gratulemur.

NOBILISSIMO DOMINO CANDIDATO

PRÆSES.

Εὐκράτειν.

EXimie profecto Divus Medicinæ Parens, in limine
ipso primo præceptorum suorum conqueritur, artem
esse longam, vitam verò brevem! Neque inconve-
nienter statim subdidit: Tempus præterea præceps esse,
Experimentum vero difficile. Omnia videlicet ita compara-
ta, ut Medicinæ studium aggressurus meminisse debeat quo-
modo tali rerum statu sine labore & assiduitate, prudentia
quoque, vigilantia, atque patientia, quæ obstaculis illis satis-
faciant, nullum operæ in hoc genere pretium facere possit.
Neque vero ad antiqua illa dicta provocare opus est, quorum
fidem frivola & sciola posteritas elevare, pro suo propemo-
dum officio habet, atque gloriæ sibi ducit: Res hoc loquitur,
& Experientia nimium quam odiosa, quæ, proh pudor testa-
tur, quod diversa ab his institutis atque monitis via inceden-
do, Medicina hodie modo non propalam illud audiat, quod in-
ter semipotos Criticos Dipnosophistas Medicastro objicitur:
Exceptis Grammaticis, nihil Medicis esse stultius. Sed non
pla-

placet κενὸν τὸ ἔλκεθ. Laudandi potius, & excitandi sunt hinc
 qui cordi habent illud Græcorum Sapientum generale mo-
 nitum γνῶθι κατὰ δύναμιν & digno pretio, labore, Deum dona, Sa-
 pientiam atque Scientiam, sibi coemere, cordi habent. Insti-
 tisti tu quoque hanc viam, Nobilissime Domine ΗΑΒΕΚΚΙ, &
 Medicæ arti sane indefessam dedisti operam. Possum hoc
 testari pro meo virili, quem in omnibus Exercitationibus
 atque Præmonstrationibus assiduus penitus auditor, nun-
 quam deseruisti, & vero dicta atque facta ad animum ita ad-
 misisti, ut egregium inde specimen, quoties de quibuscun-
 que ejusmodi negotiis sermo moveretur, facile edideris. Do-
 cumentum etiam hujus rei haud exiguum est præsens Tua
 Disputatio, qua rem profecto arduam in arte nostra, Hydro-
 pis justam medicationem ita tractasti, ut & Scientiæ & Expe-
 rientia, non vulgaria exhibeas vestigia: Gratulor Tibi meri-
 to de rebus ita bene gestis, & præfagio inde gratos olim fru-
 ctus, prosperos artis successus, bonam famam, bonorum fa-
 vorem *αυτάρεσταν*. Perge, quod facis, hisce Tuis actionibus,
 Divinam sedulo conjungere gratiam, ita dexterrimorum
 eventuum securissimus, infallibiliter poteris voto, quod
 Tibi primo statim verbo exhibui, & hic ultimo, quoque re-
 peto, nempe *ευχεάσσειν* Vale. Dab. Halis ex Mus.

V. Kal Julii, MDCCL.

Halle, Diss.) 1701 S/7I

ULB Halle

001 836 390

3

56.

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS;
DE
HYDROPE,
ASCITE PRÆCIPUE,

QUAM
IN ALMA REGIA ET ELECTORALI
FRIDERICIANA
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
REGNI BORUSSIÆ HEREDE, &c. &c.
EX DECRETO GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ,
SUB PRÆSIDIO
PRO RECTORIS MAGNIFICI
DN. GEORGII ERNESTI STAHLII,
MED. D. PROF. PUBL. ORDINARIJ ET FACULTA-
TIS DECANI,
PRO LICENTIA,

Summos in ARTE MEDICA Honores & Privilegia
Doctoralia adipiscendi,

Ad d. Jun. Anno MDCCI. Horis ante & pomeridianis,
Publicæ Eruditorum disquisitioni submitter

JOHANNES MICHAEL HAUKE,
Swartzburgicus.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Typis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr.